Permacultuur op Zeeuwse klei

Interview met Marieke Engelsman en Jeroen Bergevoet, eigenaren Zeeuws landgoed Hof ter Linde met OEST Farm&Stay in Ritthem, Zeeland

In de nazomer van 2020 kampeerde ik op OEST Farm&Stay. Genietend van mijn diner (met groente en kruiden uit de moestuin) zag ik binnen een paar meter afstand een valk naar de grond duiken. Op zulke momenten maakt mijn hart een sprongetje en stokt mijn adem even. Ik vóel de verbinding met de natuur. Dat de valk zich op deze plek vertoont, is niet toevallig. Marieke, Jeroen en dochters Julie en Mare wonen en leven op een bijzondere plek. Ze vertellen hoe ze de ontwerpprincipes uit de permacultuur toepassen op Zeeuwse klei en wat dit voor hen betekent.

AUTEUR & FOTO'S PATRICIA VAN DER PUT
Patricia droomt van groene steden en is eigenaar van Plant & Pluk.

Het probleem is de oplossing

Marieke en Jeroen hebben lang in het buitenland gewoond en gewerkt en op verschillende manieren kwam permacultuur op hun pad. Ze lazen *Holzer's permacultuur* en in Thailand volgden ze in 2016 een Permacultuur Design Course bij Rak Tamachat. Marieke: 'Eén van de mooiste principes vind ik: *het probleem is de oplossing*. Zo herstelt de balans van te veel muizen zich doordat zowel een havik, buizerd, torenvalk en kerkuil nesten gebouwd hebben op ons terrein.' Jeroen benadrukt hoe belangrijk meewerken met de natuur is: 'Wat er nu nog veel gebeurt en wat uiteindelijk niet meer kan, is processen in de natuur naar onze hand zetten. Het idee van constante groei en steeds méér, dat houdt een keer op. Ook in de natuur zit geen eeuwige groei, die bloeit en breekt weer af. Als je dat kunt accepteren, wordt je leven een stuk prettiger en gemakkelijker.'

Winst in geluk

Jeroen en Marieke kochten landgoed Hof ter Linde in 2015. Iets later kochten ze het naastgelegen populierenbos erbij. Ze creëerden in en naast het bos camping OEST met twintig plaatsen. Marieke: 'Voor mij werd een meer bewust bestaan in verbinding met de natuur steeds belangrijker. Het buiten bezig zijn is zo ontspannend. Natuurlijk is het ook hard werken, maar zo voelt het niet omdat ik er zoveel voldoening uit haal.' In een paar jaar tijd is een akker, waar eerder monocultuur werd toegepast, veranderd in een voedselrijk en dierenrijk terrein. Marieke: 'Ik kan mij nog steeds verbazen over hoe in korte tijd zoveel leven is gekomen op deze plek. Er zit zoveel winst in dat geluk.'

Jezelf creëren

Jeroen en Marieke doen vooral wat ze leuk vinden en willen meer met educatie gaan doen. Ze voelen zich gesteund door alles wat ze al voor elkaar gekregen hebben. Jeroen: 'Hoe groot een project ook is, je begint gewoon stapje voor stapje. Dat maakt het behapbaar en dan ervaar je dat je veel voor elkaar kunt krijgen. Niet te veel leeuwen en beren op de weg zien, maar blijven relativeren. Met het uitvoeren van wat je wilt, creëer je ook jezelf. Het proces van observeren, handelen en evalueren vind ik mooi.' Zijn baan, consultant in olie en gas, lijkt zo'n contrast met wat het stel op deze plek voor ogen heeft. Jeroen: 'Dat is ook dubbel, maar het is een onderdeel van mij dat me heeft gemaakt tot de persoon die ik nu ben en de idealen waar ik nu voor sta. Daarnaast heeft het ons de mogelijkheid gegeven om kennis te maken met permacultuurprojecten in het buitenland en de middelen om deze plek te creëren. Ik merk een verandering in mijzelf die ik graag omarm'.

Zero waste

Marieke wil zich meer richten op afvalvermindering. Ze ziet een *zero waste* kampeerbos voor zich. Het beperken van afval is nu al zichtbaar: een composttoilet en een urinoir in strobalen, dat vaak verbaasde reacties bij gasten oproept. Etensresten gaan naar de varkens en de kippen. Douchewater gaat de poel in. Van gekapt

hout maakte Jeroen meubels en van takken wallen voor nestelplekken. Oude drinkbakken van koeien zijn hergebruikt als lampen en de pizzaoven is gemaakt van Zeeuwse klei. Marieke: 'Gasten worden bewuster van hun afval en dat is wat we willen bereiken. Door te ervaren dat een composttoilet eigenlijk heel schoon is en niet stinkt, zijn ze vaak positief verrast.'

Leermomenten

Bouwen aan het verwezenlijken van hun droom gaat niet zonder vallen en opstaan. Het is een leerzaam proces. Marieke: 'Er waren tegenslagen, de druk werd hoger; het was fysiek en mentaal zwaar. Juist op die momenten is de natuur en het buiten werken nodig voor de balans.' Een ander leerpunt is dat bodemverbetering echt tijd nodig heeft. Het eerste jaar is de kale akker één keer omgeploegd en daarna is gele mosterd ingezaaid, is er gemulcht en vijftien kuub natuurlijke compost verspreid in de moestuin. Dat leidt tot verbetering, maar nog niet voldoende. De natuur vraagt geduld. 'Wat we heel leuk vinden,' vertelt Marieke, 'is dat wij ook leren van onze gasten. Zo had ik in de zomer een gesprek met een kampeerder met een heel minimale levensstijl. Daarna heb ik zelf ook weer eens flink opgeruimd.'

HET GEZIN

JEROEN (44) Consultant offshore olie- en gaswinning. Op Hof ter Linde: voedselbosbeheerder, timmerman/meubelmaker, loodgieter, tuinier, klusjesman, pizza- en broodbakker.
MARIEKE (43) Yogadocent in Middelburg. Op Hof ter Linde: tuinier, voedselbosbeheerder, communicatie (o.a. website) en administratie, kok en gastvrouw.
JULIE (15), 4e jaar vwo. Ontvangt graag gasten op OEST en wijst hen de weg.
MARE (13) 2e jaar vwo. Helpt graag in de moestuin en verzorgt de ontbijtjes en koekjes voor gasten.
MEEWERKENDE DIEREN: varkens, kippen, geiten, konijnen, poezen en eenden.
Meer zien? www.hofterlinde.nl en www.oestfarmandstay.nl

Je kunt meer dan je denkt

Jeroen en Marieke pakken graag zelf klussen op en besteden niet snel iets uit. Zo was Jeroen vandaag loodgieter, timmerman en bakker. Jeroen: 'Het geeft voldoening om iets zelf te maken, ook als het daarvoor twee keer niet gelukt is. Wat dat betreft is het jammer dat onze maatschappij vooral gericht is op specialisten. Daardoor is er meer afhankelijkheid en mis je zelfontplooiing, wat juist zo mooi is. Alles wat je leert, heeft waarde voor nu en in de toekomst.' Jeroen en Marieke zien graag dat hun dochters op school meer meekrijgen over veerkracht, vitaliteit en voor jezelf zorgen. Nu is onderwijs vaak nog gericht op economie en groei. Het is mooi te zien dat Julie en Mare de kans krijgen om op deze bijzondere plek bij hun ouders te leren over permacultuur en ze een duikende valk niet alleen kennen uit een schoolboek, maar met eigen ogen kunnen zien.